

Sijainti: Etusivu / Teemat / Jeesus / Kysy Jeesuksesta / Mitä Jeesuksesta voidaan tietää?

Mitä Jeesuksesta voidaan tietää?

Raamattu toimii kirkolle ja yksittäiselle kristitylle uskon ja elämän ylimpänä ohjeena. Näin on kristikunnan yhteisen uskon ja tunnustuksen perusteella. Mutta miten Jeesuksesta voidaan tietää pelkästään inhimillisen ajattelun keinoin, erityisesti tutkimuksen näkökulmasta? Vastaajana Uuden testamentin dosentti Jeesus-tutkija Tom Holmén.

Miten ylipäätään on mahdollista tietää jotakin 2000 vuotta sitten eläneistä ihmisistä?

Mietitään: Ihmisten fyysisiä jäänteitä (ruumiita) on säilynyt satunnaisesti, mutta niiden yhdistäminen johonkin tiettyyn henkilöön on parhaimmillaankin epävarmaa. Muista jäänteistä ruukut, työkalut tms. eivät kerro käyttäjistään kuin yleisellä tasolla. Siksi jos haluamme millään tavalla päästä käsiksi yksittäisiin henkilöihin, on löydettävä tekstejä, joissa heidät identifioidaan. Tekstejä, kirjoitusta, voi esiintyä monissa paikoissa: kolikoissa, piirtokirjoituksina kivissä, erilaisissa virallisissa dokumenteissa, kirjeissä, kirjoitelmissa. Luotettavimpia tiedonlähteitä ovat kolikot ja piirtokirjoitukset, mutta ne tarjoavat usein hyvin vähän informaatiota. Samoin virallisten dokumenttien sisältämät tiedot ovat yksittäisen henkilön tuntemisen kannalta varsin triviaaleja. Niinpä jos halutaan tietää jostakin henkilöstä enemmän, on toivottava, että löytyisi hänestä kertovia kirjoituksia. Mutta tietämisen ongelmat eivät silloinkaan lopu. Tutkimuksen on oltava kriittistä, mikä merkitsee sitä, ettei kaikkia mahdollisia jostakin henkilöstä kertovia tekstejä voida automaattisesti katsoa luotettaviksi tiedonlähteiksi.

Tämä pitää erityisen hyvin paikkansa esim. juuri Jeesuksen kohdalla, koska hän muodostui nopeasti kulttihenkilöksi ja sai kohta myös poliittista merkitystä. Nykytutkimuksen lähteikseen hyväksymät Jeesuksesta kertovat kirjoitukset ovat seuraavat: Markuksen evankeliumi, Q-lähde (rekonstruoitu Matteuksen ja Luukkaan evankeliumien pohjalta), Matteuksen ja Luukkaan evankeliumien erityislähteet, usein nykyään myös Johanneksen evankeliumi sekä joskus Tuomaan evankeliumi. Lähteitä on siis paljon, mutta myös niiden hyödyntämisessä tarvitaan kritiikkiä. Siihen en tässä yhteydessä puutu, mutta asiaan voi tutustua lähemmin tutkimusryhmäni ylläpitämällä www.historianjeesus.fi

Mitä Raamatun ulkopuoliset evankeliumit kertovat Jeesuksesta?

Raamatun ulkopuolisia evankeliumeja on lukuisia. Monista on säilynyt vain lyhyitä katkelmia, mutta esim. Tuomaan evankeliumi tunnetaan kokonaisuudessaan. Raamatun ulkopuolisissa evankeliumeissa Jeesuksesta kerrotaan monenlaisia, hyvin vaihtelevia seikkoja. Osittain ne toistavat ja uudelleen tulkitsevat Raamattuun kuuluvien evankeliumien kertomuksia. Usein ne kuitenkin kehittelevät juuri sellaisia teemoja, jotka Raamatun evankeliumeissa ovat jääneet vähemmälle huomiolle ja jotka ovat siksi myöhemmin herättäneet uteliaisuutta. Tällainen on esim. Jeesuksen lapsuuteen keskittyvä Tuomaan lapsuusevankeliumi (ei pidä sekoittaa Tuomaan evankeliumiin), joka mainitsee mm. seuraavia jännittäviä asioita:

- viisivuotiaana Jeesus mutoiili savesta 12 varpusta ja herätti ne henkiin käsiään taputtamalla.

- Jeesus-lapsi oli kerännyt purojen vesiä pieneksi lammeksi tai lätäköksi. Hannas-kirjanoppineen poika kuitenkin tuli ja hajotti rakennelman. Jeesus suuttui ja totesi: "Sinä jumalaton ja aivoton ääliö. Mitä tämä lätäkkö oli sinulle tehnyt? Nyt sinä kuivut kuin puu, joka menettää lehtensä." Samalla poika kuivettui kokonaan. Hänen vanhempansa tulivat itkien hakemaan hänen jäännöksensä.

- Kun yhä lisää lapsia kuolee Jeesuksen suutahdellessa, Joosef puhuttelee poikaansa. Jeesus lupaa vastedes olla hiljaa, koska mitä tahansa hän sanookin, käy samalla toteen.

- Jeesus alkaa vähitellen oppia käyttämään voimiaan hyvään: Hän herättää henkiin katolta pudotessaan kuolleen pojan; hän parantaa miehen loukkaantuneen ja vertavuotavan jalan; hän korjaa puuseppä-isänsä tekemän mutta pieleen menneen sängyn; jne.

Näitä Raamatun ulkopuolisia Jeesuksesta kertovia evankeliumeja ja muita kirjoituksia on tutkittu jo varsin pitkään varsin ahkerasti. Itsessään ne muodostavat merkittävän ja arvokkaan tutkimuskohteen. Mutta kuten todettua, niistä ei pääsääntöisesti ole Jeesus-tutkimuksen lähteiksi. Niiden kertomuksilla Jeesuksesta ei ole juuri mitään tekemistä historiassa eläneen Jeesus Nasaretilaisen kanssa. Niinpä esim. Nyt-liitteen mainitsema Suuren setin toinen opetus on mielenkiintoinen ja arvokas dokumentti sinänsä, mutta historian Jeesuksen tietolähteeksi siitä ei ole.

Mitä Jeesuksesta salataan?

Hmm, salaaminen edellyttäisi sitä, että jollakin olisi hallussaan jokin sellainen Jeesuksesta kertova kirjoitus, josta muilla ei olisi mitään tietoa, mutta joka silti kelpaisi historian Jeesuksen lähteeksi. Tämän kelvollisuuden selvittämiseen kuitenkin tarvittaisiin laajaa tutkimusta ja tieteellistä keskustelua. Olisi siis ajateltava, että jossakin on isohko joukko alan huippuasiantuntijoita, jotka ovat pitkään (= vähintään vuosikymmeniä) muulta tutkijayhteisöltä salassa tutkineet jotakin muille tuntematonta kirjoitusta, kirjoittaneet siitä tutkimuksia toistensa luettaviksi ja arvioitaviksi, tehneet jatkotutkimuksia jne. ja viimein päätyneet yhteisymmärryksessä toteamaan kirjoituksen käyttökelpoiseksi historiantutkimuksessa ja erityisesti Jeesusta ajatellen. Sitten he ovat samoin yhteisymmärryksessä päätyneet yhä pitämään löydöksensä salassa koko muulta maailmalta.

Kun oikein pinnistän, en voi mennä käsi Raamatulla ja hirttotuomiolla uhattuna vannomaan, etteikö tällaista salaliittoa maapallo saattaisi uumeniinsa kätkeä. En vain tiedä kumpi on vaikeampi kuvitella, tuollaisen kirjoituksen löytyminen vaiko tutkija, joka sellaisen yhyttäessään ei oikopäätä juoksisi kertomaan maailman lehdistölle sensaatiosta saadakseen nimensä historiaan. Minä ainakin tekisin juuri niin.

Oliko Jeesus historiallinen henkilö?

Evidenssi on oikeastaan kaikkien tiedossa, eli alussa mainitsemani tutkimuksen käyttökelpoisiksi toteamat lähteet. Kysymys on siitä, kuka evidenssiä arvioi. Tässä mielessä on ehkä merkityksellistä se, että tutkijat ovat käytännöllisesti katsoen yksimielisiä siitä, että Jeesus Nasaretilaisena tunnettu henkilö on ollut olemassa. (Tähän tutkijoiden joukkoon en lue tuota maanumenissa salaliitossa toimivaa tutkijayhteisöä. :-) On nimittäin ylivoimaisesti helpompaa selittää lähteet sillä oletuksella, että Jeesus on kerran elänyt ja vaikuttanut, kuin pitämällä häntä keksintönä.

Lisää kommentti...

Kommentoiki käyttäen...

Facebookin yhteisöliitännäinen